

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN TELEVİZYON PROGRAMLARINA YÖNELİK TERCİHLERİNİN İNCELENMESİ

Nural İMİK TANYILDIZI¹, Nihan KARABULUT²

Özet

İnsan gelişimin en kritik yılları okul öncesi dönemdir. Bu dönemde çocuklar hayatlarının temellerini oluştururlar. Dolayısı ile televizyonun etkileri çocuğun tüm yaşantısını etkileyebilmektedir. Günümüzde insanların günlük yaşamlarında zamanlarını ayırdıkları en etkili araçlardan biri olan televizyon çocukların gelişimlerini de etkilemektedir. Bu çalışmanın temel konusu hangi çizgi ve dizi filmlerin okul öncesi dönem çocukları tarafından tercih edildiğidir. Araştırmanın amacı ise okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda en çok hangi çizgi film ve dizi filmi izlemeyi tercih ettiklerini ortaya koymaktır. Bunun için öncesinde çocukların en çok hangi televizyon programını seyretmeyi tercih ettikleri de belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim yılında Elazığ il merkezinde okul öncesi eğitime devam eden 5 – 6 yaş grubundaki 21 okul öncesi öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun olarak araştırmacı, okul öncesi dönem çocuklarına amaçlı ve kontrollü sözel iletişim biçimini kullanarak çeşitli sorular yönelmiştir. Konu ile ilgili yapılan birçok araştırma anneler ve öğretmenlerle yapılmıştır. Bu çalışmada ise okul öncesi dönem çocuklarının televizyon programları ile ilgili kendi görüşleri alınmış ve veriler tablo olarak sunulmuştur. Bu veriler sonucunda okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda tercih ettikleri programlar belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çizgi film, dizi film, televizyon programları, okul öncesi dönem çocukları.

INVESTIGATION OF PREFERENCES FOR THE TELEVISION PROGRAMS OF PRESCHOOL EDUCATION CHILDREN

Abstract

The most critical years of human development are pre-school period. In this period, children form the basis of their lives. Therefore, the effects of television can affect the whole life of the child. Television is one of the most effective tools for people in their daily lives. The main subject of this study is to find out which lines and series are preferred by pre-school children. to show that they prefer to watch. Before that, it was determined which children preferred to watch the television program.

The study group of the study consisted of 21 preschool students in the 5 - 6 age group attending pre - school education in the city center of Elazığ in 2017-2018 academic year. In accordance with the semi-structured interview technique, the researcher asked various questions to preschool children using the form of verbal and controlled communication. Many researches have been done with mothers and teachers. In this study, preschool children's own opinions about television programs were taken and data were presented as a table. As a result of these data, preschool children have been chosen to prefer television programs.

Key Words: Cartoons films, series films, television programs, preschool children.

¹ Doç. Dr., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, E-posta: nimik@firat.edu.tr.

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri, E-posta: nhnkrblt87@gmail.com.

Giriş

İletişim; insanların deneyim, bilgi, gelenek, görenek, kültürlerini ileri kuşaklara aktararak kendisi ve çevresini tanıyarak hayatını devam ettirmesi için gereken etmenlerden biridir. İnsanlar iletişim kurmak için geçmişten günümüze çeşitli yöntem ve araçları kullanmışlardır (Önder ve Balaban, 2005). Günümüzde insanların iletişiminde kitle iletişim araçlarının önemi büyüktür. Kitle iletişim araçları içerisinde ekonomik düzeyi ne olursa olsun daha geniş kitlelere daha kolay bir biçimde ulaşması açısından televizyon ön plana çıkmıştır ve günümüzde hemen hemen her evde bulunmaktadır (Erdoğan, 2010; Arslan, 2010).

Okul öncesi dönem bireyin gelişiminin en kritik yıllarını kapsamaktadır. Okul öncesi dönem olarak adlandırılan erken çocukluk döneminde çocukların sosyal, bedensel, zihinsel, dil gelişimi ve psiko motor gelişimlerinin büyük bir kısmı tamamlanmaktadır. Bu dönemde çocuklar örnek model arayışı içerisinde. Çocuklardaki bu eğilim çocukların kişilik gelişimleri açısından önemlidir. Çünkü bu dönemde çocukların ilerleyen hayatlarının tohumu atılmaktadır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000; Arslan, 2004). İnsan hayatının temelini oluşturduğu bu dönemde biyolojik ve çevresel etmenler çocukların gelişimlerine etki eden etmenlerdir ve çocuklar günümüzde birçok çevresel etmene maruz kalmaktadır. Televizyon da çocukların gelişimlerini etkileyen çevresel etmenlerden biridir (Ertürk ve Gül, 2006).

Günümüzde yetişkinlerin günlük yaşamlarında zaman ayırdıkları en etkili araçlardan biri olan televizyon, hem işitsel hem görsel duylara hitap ettiği için bebeklerin ve çocukların da dikkatini çekmektedir (Can, 1995). Okul öncesi dönem çocuklarının televizyondan etkilenme düzeyleri çocukların gelişimlerine, ailesel faktörlerine, yaşlarına, izledikleri programların içeriğine göre farklılıklar göstermektedir (Büyükbaykal, 2007). Çocukların çevreleriyle iletişime girerek sosyalleşip okula hazırlık becerilerini kazanmaları için fırsatlar yaratılması gerekirken, zamanlarının büyük bir kısmını televizyon karşısında geçirmeleri fiziksel ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir (Can, 1995). Hayatlarının temelini atıldığı bu dönemde televizyonun etkilerinin çocuğun tüm gelişimini etkileyeceğini söylemek mümkündür (Kök, Tuğluk ve Bay, 2005).

Okul öncesi dönem çocukları televizyon programları konusunda henüz bilinçli olmadıklarından diziler, reklamlar, haberler, yarışmalar, uygun olmayan filmler gibi televizyonda gösterilen tüm programları izlemekte ve neyi izleyip neyi izlememeleri gerektiğini yaş grubu itibari ile seçememektedir (Arnas ve Erden, 2006). Okul öncesi dönem çocukları dışarıdan gelen tüm uyarıcılara karşı savunmasızdır. Bu dönemde televizyonun doğru ve etkin bir şekilde kullanılması çocuklara pek çok olumlu özellik kazandırabilir

(İnanlı, 2008). Okul öncesi dönem çocuklarının kontrollü ve doğru bir biçimde televizyon izlemelerinin, onlar için özel hazırlanmış programları izlemelerinin çocuklara bazı kavramların, milli manevi değerlerin öğretiminde, onları okula hazırlamada, dil gelişimlerinde yeni kelime ve kavram öğretiminde olumlu etkiler sağladığı belirlenmiştir (Günaydın, 2011, 17-22). Televizyonun bu olumlu etkilerinin yanında daha hayal ve gerçeğin ayrımını yapamayan okul öncesi dönem çocuklarının televizyondan olumsuz etkilendikleri de bir gerçektir. Uzun süre televizyon izleyen çocuklarda genellikle sosyalleşme sorunları, göz teması kuramama, insanlarla sosyal ve duygusal iletişime girememe, çevresindeki olaylara karşı ilgisizlik, seslenildiğinde tepki verememe, düzgün cümle kurup konuşmama gibi olumsuz sonuçlar görülebilmektedir. Okul öncesi dönem çocukları doğrudan deneyimle öğrenirler. Hareket ederek sağlıklı beden gelişimi, akranları ile aynı ortamda bulunarak akran ilişkilerinin gelişmesini sağlamış olurlar. Televizyon çocukların bu deneyimleri yaşamasına engel olmaktadır (Günaydın, 2011).

Okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde çocukların kendi bilinçleri henüz oluşmadığı için yaşanan olayları ve dünyayı yetişkinler gibi değerlendiremezler. Bu yüzden okul öncesi dönem çocukları görsel ve işitsel bir iletişim aracı olan televizyonun olumlu ve olumsuz etkileri karşısında savunmasızdırlar. Bu noktada anne babalara büyük sorumluluk düşmektedir. Çocukların televizyon izleme sürelerinin, izlenecek programların seçiminin mutlaka anne babanın denetiminde olması ve çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olması gerekmektedir (Arslan, 2010). Okul öncesi dönem çocukları anne babalarını rol model alırlar. Bu yüzden anne babaların bu dönemde çocuklarına hangi programı, ne kadar süre izlemelerini söylemeleri yerine onlara uygun şekilde bir rol model olmalıdır (Önder ve Balaban, 2005). Vaktini sürekli televizyon karşısında geçiren bir anne babanın çocuğuna televizyon izlerken süre kısıtlaması koyması çocuk tarafından pek önemsenmeyecek ve çocuk anne babasından gördüğünü yapmaya başlayacaktır.

Televizyon çocukların davranışlarını etkilemekte büyük bir rol oynamaktadır. Okul öncesi dönem çocukları yalnızca aile ve çevrelerindeki insanlarla değil televizyonla da iletişim kurmaktadır (Erdoğan, 2010). Anne babaların çocuklarını televizyon yerine daha eğitici eğlendirici etkinliklere yönlendirmeleri, çocuklarının akranlarıyla daha kolay iletişime girebilecekleri sosyal ortamlar oluşturmaları, çocuklarıyla birlikte zaman geçirmeleri çocukların fiziksel, duygusal, ruhsal, sosyal ve zihinsel gelişimlerini olumlu yönde geliştirecektir (Günaydın, 2011). Bu araştırmada okul öncesi çocukların televizyon programlarından hangilerini daha çok seyretmek istedikleri ve bu programlardan çizgi film ve

dizi filmleri seyredip seyretmedikleri ortaya konulmak istenmiştir. Yurt dışında televizyonun okul öncesi çocuklara etkilerini araştıran bazı çalışmalara ulaşılmıştır (Anderson vd., 1977; Gachuru, 2012; Verlinden vd, 2012; Nathanson vd, 2013; Jago, Sebire ve Thompson, 2013). Belirtilen çalışmalarda özellikle okul öncesi dönem çocuklarında televizyon izleme alışkanlığı ve ebeynlerin rolü, televizyon programlarının okul öncesi dönem çocukları tarafından nasıl algılandığı, televizyonun okul öncesi dönem çocuklarının sosyal gelişimine nasıl etki ettiği gibi konular üzerinde durulmuştur. Türkiye’de yapılan çalışmalar bakıldığında daha çok anne ve öğretmenlerle görüşülerek bu tür araştırmaların yapıldığı görülmüştür (Çelebi, 2014; Çoşkun ve Arslantaş, 2016; Ünivar, Çalışandemir ve Poyraz, 2016). Bu nedenle bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının televizyon programlarına ilişkin kendi düşüncelerini belirtmeleri açısından önemlidir. Ayrıca konunun okul öncesi dönem çocuklarının kendi bakış açıları ile yapılan araştırma eksikliğinin giderilmesi ve konuyla ilgili ileride yapılacak olan araştırmalara yol göstermesi açısından önemlidir.

Amaç

Araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda en çok hangi çizgi film ve dizi filmi izlemeyi tercih ettiklerini ortaya koymaktır. Öncesinde çocukların en çok hangi televizyon programını seyretmeyi tercih ettikleri de belirlenmek istenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki şu sorulara yanıt aranmıştır.

- 1- Okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda en fazla izledikleri programlar nelerdir?
- 2- Okul öncesi dönem çocuklarının en fazla izledikleri çizgi filmler hangileridir?
- 3- Okul öncesi dönem çocuklarının en fazla izledikleri diziler hangileridir?
- 4- Okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda en fazla sevdikleri karakterler kimlerdir?
- 5- Okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda izlediği karakterler içinden yerinde olmak istedikleri karakterler kimlerdir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada çocukların çizgi ve dizi film tercihleri kendi düşünceleri doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, bir olaya, bir konuya ilişkin katılımcıların görüşlerinin tutum, beceri, ilgi gibi özelliklerinin belirlenmesidir (Büyüköztürk vd., 2014). Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış

görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı ile görüşülen kişiler arasında geçen amaçlı ve kontrollü sözel iletişim biçimidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın çalışma grubunu Elazığ ilinde okul öncesi eğitime devam eden çocuklar oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Bu yöntem araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır. Bu yöntemde, araştırmacı ulaşılması kolay olan ve yakın olan bir durumu seçer. Araştırmacılar çoğunlukla diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağı olmadığından bu yöntemi tercih etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Elazığ il merkezinde okul öncesi eğitime devam eden 5 – 6 yaş grubundaki 21 okul öncesi öğrencisi oluşturmaktadır. Her sosyoekonomik düzeydeki okuldan 7 çocuk çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan çocuklar ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

Araştırmaya toplam 21 çocuk katılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların 11'i (%52,4) kız, 10'u (%47,6) erkek; 12'si (%57,1) 6 yaşında, 9'u (%42,9) 5 yaşındadır.

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin 3'ünün (%14,3) ilkokul, 3'ünün (%14,3) ortaokul, 5'inin (%23,8) lise, 2'sinin (%9,5) ön lisans, 5'inin (%23,8) lisans ve 3'ünün (%14,3) de yüksek lisans- doktora mezunu olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmadaki çocukların annelerinin en fazla lise ve lisans mezunu oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin 6'sı (%28,6) 30 yaş ve altında, 11'i (%52,4) 31-35 yaş aralığında ve 4'ü (%19,0) de 36-40 yaş aralığındadır. Buna göre araştırmadaki çocukların annelerinin yaş ortalama aralıklarının 31-35 yaş aralığı olduğu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan çocukların annelerinin 10'u (%47,6) ev hanımı, 9'u (%42,9) memur ve 2'si de (%9,5) de serbest çalışmaktadır. Buna göre araştırmadaki çocukların annelerinin çoğunluğunun ev hanımı ve memur olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan çocukların babalarının 2'sinin (%9,5) ortaokul, 5'inin (%23,8) lise, 2'sinin (%9,5) ön lisans, 6'sının (%28,6) lisans ve 6'sının da (%28,6) de yüksek lisans- doktora mezunu olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmadaki çocukların babalarının yarıdan fazlasının lisans, yüksek lisans - doktora mezunu oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan çocukların babalarının 5'i (%23,8) 30 yaş ve altında, 6'sı (%28,6) 31-35 yaş aralığında, 6'sı (%28,6) 36-40 yaş aralığında ve 4'ü (%19,0) de 40 yaş ve üzerindedir.

Buna göre araştırmadaki çocukların babalarının yaş ortalama aralıklarının 31-40 yaş aralığı olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan çocukların babalarının 10'u (%47,6) memur, 5'i (%23,8) işçi ve 6'sıda (%28,6) de serbest çalışmaktadır. Buna göre araştırmadaki çocukların babalarının yarıya yakını memurdur.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemde ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katılık vardır ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esneklik vardır (Karasar, 1995: 165). Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve çocuklarla görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmadaki yarı yapılandırılmış görüşme formu sadece okul öncesi çocuklarına uygulanmıştır. İldeki tüm okul öncesi çocuklarına ulaşılması maddi açıdan ve zaman açısından zorluk oluşturacağı için veriler Elazığ il merkezinde bulunan sosyoekonomik düzeyi alt-orta ve üst düzey olan iki devlet anaokulu ve bir özel okul bünyesindeki anasınıfında eğitim öğretim gören çocuklardan toplanmıştır. Araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının akıllarına ilk gelen veriler araştırma kapsamına alınmıştır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar sadece çalışma grubuna alınan çocuklarla genellenebilmektedir. Demografik bilgi formunda çocukların kişisel ve ebeveynleri ile ilgili bilgileri yer almaktadır. Demografik bilgi formu çocukların ebeveynleri tarafından doldurulmuştur. Görüşme formunda ise çocukların televizyon program tercihleri ile çizgi ve dizi film tercihlerini öğrenmeyi hedefleyen 5 soru yer almaktadır. Araştırma ile ilgili olarak konuyla ilgili olan 3 eğitim uzmanından görüşme formundaki soruları kontrol etmeleri istenmiştir. Hazırlanan görüşme formunun amaca ne derece hizmet ettiği, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği test edilmiştir. Bu inceleme sonucunda soru maddelerinin geçerliliği saptanmış ve sorular yeterli görülmüştür

Veri toplama sürecinde öncelikle öğretmenlere araştırmanın amacı anlatılmış ve ebeveynlerden çocukları ile yapılacak olan görüşme için izin alınmıştır. Araştırmaya, gönüllü olarak katılmayı kabul eden ebeveynlere demografik bilgi formu dağıtılmıştır. Çocuklar okul öncesi dönemde olup okuma yazma bilmedikleri için onlarla yarı yapılandırılmış görüşme için hazırlanan sorularla görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler 10-15 dakikalık bir sürede yapılmıştır. Araştırmanın verileri, çocukların kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamda gerçekleştirilerek görüşme soruları aynı ton ve sözcüklerle sözel olarak sorulmuş ve yanıtlar ses kaydı ve not alma teknikleriyle kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerinin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini açık bir biçimde yansıtabilmek amacıyla sıklıkla doğrudan alıntılar kullanmaktadır. Burada en önemli amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde aktarılabilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Mülakat tekniği ile elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans ve yüzde olarak ifade edilmiştir. İfadelerdeki benzer öğeler gruplandırılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular şu şekildedir.

Tablo 1. Çocukların Televizyonda En Çok İzledikleri Programlar

Tv Programları	f	%
Çizgi Film	16	76,2
Dizi	3	14,3
Belgesel	1	4,8
Yarışma	1	4,8
Toplam	21	100,0

Çocukların TV’de en çok izledikleri programlara bakıldığında 16 (%76,2) çocuğun çizgi film, 3 (%14,3) çocuğun dizi, 1 (%4,8) çocuğun belgesel ve 1 (%4,8) çocuğun da yarışma cevabı verdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan çocukların çoğunun en çok izledikleri program çizgi filmidir.

Tablo 2. Çocukların En Çok İzledikleri Çizgi Filmler

Çizgi Filmler	f	%
Emiray	5	23,8
Rafadan Tayfa	3	14,3

Winx Club	3	14,3
Keloğlan	2	9,5
Harika Kanatlar	2	9,5
Niloya	2	9,5
Pepee	2	9,5
Çilek Kız	2	9,5
Toplam	21	100,0

Çocukların TV’de en çok izledikleri çizgi filmlere bakıldığında 5 (%23,8) çocuğun Emiray, 3 (%14,3) çocuğun Rafadan Tayfa, 3 (%14,3) çocuğun Winx Club, 2 (%9,5) çocuğun Keloğlan, 2 (%9,5) çocuğun Harika Kanatlar, 2 (%9,5) çocuğun Niloya, 2 (%9,5) çocuğun Çilek Kız, 2 (%9,5) çocuğun da Pepee cevabı verdiği görölmektedir.

Tablo 3. Çocukların En Çok İzledikleri Dizi Filmler

Dizi Filmler	f	%
Selena	8	38,1
Yeni Gelin	4	19,0
Topsy ve Tim	4	19,0
Aşk ve Mavi	3	14,3
Kadın	2	9,5
Toplam	21	100,0

Çocukların TV’de en çok izledikleri dizilere bakıldığında 8 (%38,1) çocuğun Selena, 4 (%19,0) çocuğun Yeni Gelin, 4 (%19,0) çocuğun Topsy ve Tim, 3 (%14,3) çocuğun Aşk ve Mavi, 2 (%9,5) çocuğun da Kadın dizisini izlediğini söylediği görölmektedir. Buradaki dizilerden sadece Selena ve Topsy ve Tim çocuklara uygundur. Diğer diziler yetişkinlere hitap etmektedir.

Tablo 4. Çocukların En Sevdiği Karakterler

Karakterler	f	%
Selena	8	38,1
Emiray	7	33,3
Keloğlan	3	14,3
Peri Winx	2	9,5
Diğer	1	4,8
Toplam	21	100,0

Çocukların TV’de en çok sevdikleri karakterlere bakıldığında, 8 (%38,1) çocuğun Selena, 7 (%33,3) çocuğun Emiray, 3 (%14,3) çocuğun Keloğlan, 2 (%9,5) çocuğun Peri Winx karakterini söylediği görülmektedir. Farklı cevap veren bir çocuk da şöyle demiştir. “ Ben Guttik’i çok seviyorum, Guttik çok komiklikler yapıyor, evden kaçıyor”. Çocuğun bahsettiği Guttik karakterinin “Yeni Gelin” dizisindeki Ayşe karakteri olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Çocukların Yerinde Olmak İstedikleri Karakterler

Karakterler	f	%
Emiray	6	28,6
Prenses	5	23,8
Diğer	5	23,8
Peri winx	3	14,3
Selena	2	9,5
Toplam	21	100,0

Çocukların TV’de izlediklerinizden kim gibi olmak isterdiniz sorusuna verdikleri cevaplarda; 6 (%28,6) çocuğun Emiray, 5 (%23,8) çocuğun Prenses (Pamuk Prenses, Külkedisi,

Rapunzel...), 3 (%14,3) çocuğun Peri Winx, 2 (%9,5) çocuğun da Selena olmak istediklerini söyledikleri belirtilmiştir. Diğer seçeneğindeki 5 çocuğun cevapları da şu şekildedir:

“Kimse olmak istemem kendim olup televizyona çıkmak istiyorum.”

“Babamla birlikte izlediğimiz belgeseldeki kartal olup uçmak istiyorum.”

“Selena olmak isterdim ama o erkek değil o yüzden istemiyorum kendim olacağım.”

“Sürpriz kutusundaki boruyla bilmece yollayan makine yani dönüştüratör olmak istiyorum.”

“Yeni Gelin dizisinde Guttik(Ayşe) var o çok komik ben o olmak istiyorum.”

Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın ilk sonuca göre, okul öncesi dönem çocuklarının televizyonda en çok izledikleri programın çizgi filmler olduğu, ikinci sırada da diziler olduğu görülürken en az izlenen programın ise yarışma ve belgesel programları olduğu sonucu elde edilmiştir. Cesur ve Parker’in 2007 yılında yapmış olduğu araştırmasında da çocukların televizyonda izlemekten en çok hoşlandıkları programların başında %41,6 oranı ile çizgi filmlerin geldiği, ikinci olarak da %20,6 oranı ile dizilerin geldiği sonucuna ulaşılmıştır (2007).

Araştırmanın ikinci sonuca göre, okul öncesi dönem çocuklarının en sevdikleri çizgi filmin “Emiray “olduğu ve bu cevabı veren tüm çocukların erkek olduğu, kız çocuklarının da daha çok “Winx Club”, “Niloya” ve “Çilek Kız” çizgi filmlerine yöneldikleri görülmüştür. Bu sonuca göre okul öncesi dönemdeki çocukların genellikle kendi cinsiyetlerindeki karaktere sahip çizgi filmlere yöneldiklerini söylemek mümkündür.

Araştırmanın üçüncü sonuca göre, okul öncesi dönem çocuklarının en sevdikleri dizinin ise “Selena” olduğu görülmüştür. Sonuçlarda araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının % 42,8’inin yetişkinlere yönelik dizileri de izlendiği görülmektedir. Yetişkinlere yönelik dizilerin çocuklar tarafından izlenmesinin en etkili sebeplerinden birinin akşam saatlerinde anne babaları ile birlikte televizyon izlemeleri ve anne babaların da çocuklarının televizyon izleme saatlerini ve izledikleri programları kontrol etmediklerinden kaynaklandığı söylemek mümkündür. Okul öncesi dönem çocuklarının akşam saatlerinde anne ve babaları ile birlikte televizyon seyrettiklerine yönelik bir araştırmaya ulaşılammıştır. Ancak anne ve babaların çocuklarının izledikleri programları kontrol etmediklerine dair İnan’ın (2016: 1442) yapmış olduğu bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmada ebeveynlerin çocuğun televizyon izlediği vakitlerde çalışıyor olması nedeniyle kontrolsüz/denetimsiz televizyon izleme gerçekleştiği

belirtilmiştir. Ayrıca Yetim ve Sarıçam'ın (2016) , Akkuş ve Yılmaz'ın (2015) çalışmasında 3-60 ay çocukların TV izleme süreleri 2-6 saat arasında bulunmuştur.

Araştırmanın dördüncü sonucuna göre, okul öncesi dönem çocuklarının televizyon programlarında en sevdikleri karakterin “Selena” (%38,1) ve “Emiray”(%33,3) olduğu görülmektedir. Kız çocuklarının Selena'ya erkek çocuklarının da Emiray'a yöneldikleri görülmüştür. Çocukların kendi cinsiyetindeki karakteri daha çok sevdiğini ve ona kendini daha yakın hissettiğini söylemek mümkündür.

Araştırmanın beşinci sonuca göre, okul öncesi dönem çocuklarının yerinde olmak istedikleri karakterde erkeklerin çoğunun “Emiray” kızların çoğunun ise “Prenses” cevabını verdikleri görülmüştür. Buna göre çocuklar izledikleri kahramanlarla kendilerini özdeşleştirerek onların özelliklerine sahip olmak istedikleri sonucuna ulaşmak mümkündür.

Genel olarak bakıldığında okul öncesi eğitime devam eden çocukların en çok izledikleri televizyon programlarının başında çizgi filmlerin ve çocuklara hitap eden dizi filmlerin geldiği görülmektedir. Fakat burada üzerinde durulması gereken en önemli konu bu yaşta çocukların izlememesi gereken dizileri izledikleridir. Araştırmaya katılan çocukların yaklaşık olarak %43'ü bu tür dizileri (Kadın, Aşk ve Mavi, Yeni Gelin) izlemektedir. Bu durum araştırmaya katılan çocukların ebeveynlerinin %43'ünün program öncesi akıllı işaretlere çok fazla dikkat etmediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Banko, İlhan ve Şallı'nın (2017) yapmış olduğu çalışma da bunu destekler niteliktedir. Çalışmada annelerin akıllı sembollerini televizyondan korunma yöntemi olarak kullanmadıkları belirtilmiştir. Televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için bu işaretlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu noktada çocukların televizyon karşısında geçirdikleri zamanı daha verimli ve kaliteli bir şekilde geçirmeleri sağlanmalı, çocukların yaş ve gelişimlerine yönelik programları izlemeleri anne babalarca kontrol edilmelidir. Çünkü Ünüvar, Çalışandemir ve Poyraz'ın da çalışmasında belirttiği gibi kontrolsüz televizyon izleme alışkanlığı ,çocukların kişilik gelişimlerinin sağlıklı olmayan temeller üzerinde şekillenmesine olanak vermektedir(2016:8). Yine bir başka çalışmada Gündoğdu vd. 7 yaş altındaki çocukların teknolojik aletleri kullanımının yaygın olduğunu ve bu durumun çocukların gelişim sürecine olumsuzluklar katabileceğini belirtmişlerdir. Bu nedenle ebeveynlerin televizyonu bilinçli kullanabilmeleri ve çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarını kontrol etmeleri ve bu konuda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Öneriler

Okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerinin televizyon izleme alışkanlıklarından olumsuz etkilenmemeleri ve bu alışkanlıkları olumluya çevirebilmek için anne baba ve çocukların televizyonu daha bilinçli kullanması gerekmektedir. Araştırma sonucunda, incelenen okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin akıllı sembol bilme ve kullanma düzeylerinin düşük olduğunu söylemek mümkündür. Yetim ve Sarıçam'ın (2016), Kalan'ın (2010), Belviranlı ve diğ'in. (2008) yapmış olduğu çalışmalarda da ebeveynlerin medya okur yazarlığının zayıf olduğu belirlenmiştir. Bu düzeyi yükseltmek ve televizyon kullanma bilinci oluşturmak okullarda medya okuryazarlığı dersinin yaygınlaştırılması ile mümkündür Özellikle medya konusunda eğitim almış kişilerin vereceği dersler ile hem ebeveynlerin hem de çocukların medyayı kullanma ve anlama konusunda daha bilinçli bir hale geleceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akkuş, S. Y. ve Yılmaz, Y. (2015). 3-60 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi "Erken Müdahale"*, 11-13 Mayıs, Ankara. Sözel Bildiriler XIV. SS060
- Anderson, Daniel R., Levin, S. R. & Lorch, E. P. (1977). The effects of tv program pacing on the behavior of preschool children, *AV Communication Review*, 25(2), 159-166.
- Aral, N., Kandır, A. & Yaşar, M. (2000). *Okul öncesi eğitim 2*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arnas, Y.A. & Erden, S. (2006). Çizgi filmlerdeki şiddet unsurlarının incelenmesi, *M.Ü. Atatürk eğitim fakültesi 1. uluslararası okul öncesi eğitim kongresi bildiri kitabı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arslan, A. (2004). Bir sosyolojik olgu olarak televizyon. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-17.
- Arslan, Ş. (2010). *Televizyon reklamlarının okul öncesi dönem çocuklarının tüketici davranışlarına etkileri*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Banko, Ç., İlhan, T., & Şallı, F. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının ebeveynlerinin akıllı sembol kullanımı ve televizyondan koruma yöntemleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 45-59.
- Belviranlı, S., Ceritoğlu, K., Bilgin, Ç., Bayraktar, F., Bulut, H., Vaizoğlu S. A. ve Güler, Ç. (2008). Annelerin televizyon izleme konusundaki davranışları ve akıllı işaretler. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 7(3), 191-198.

- Büyükbaykal, G. N. (2007). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 28, 31-44.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- Can, A. (1995). *Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine yönelik etkileri*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Cesur, S. & Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: Çocukların tv programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(9), 106-125.
- Coşkun, Y. & Arslantaş, H. (2016). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların televizyon izlemelerine yönelik anne görüşlerinin incelenmesi, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 1-16.
- Çelebi, E. (2014). 4-6 yaş arası çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerine okulöncesi öğretmenlerin görüş ve tutumları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 476-485.
- Erdoğan, S. (2010, Kasım), *Erken çocukluk döneminde televizyonun sosyal gelişme ve değerler eğitimine etkisi*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya.
- Ertürk, Y. D. & Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu televizyona teslim etmeyin*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Gachuru, F. W. (2012). *Effects of television programming on preschool children's social development in westlands district, Nairobi*. A Research Project Report Submitted In Partial Fulfilment Of The Requirements For The Award Of The Degree of Master Of Education In Early Childhood Education In The Department of Educational Communication and Technology, Department of Educational Communication and Technology University of Nairobi.
- Günaydın, B. (2011). *Çocuklara yönelik programlarda toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu: TRT Çocuk ve Yumurcak TV*. Uzmanlık tezi, RTÜK, Ankara.
- Gündoğdu, Z. Seytepe, Ö. , Pelit, B. M, Doğru, H. , Güner , B. Arıkız, E. , Akçomak,Z., Kale, E.B. , Moran,İ. , Aydoğdu, G. , Kaya, E (2016), Okul Öncesi Çocuklarda Medya Kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 6-10.
- İnanlı M. S. (2008). *Televizyondaki çocuk programlarının beş-altı yaş çocukları için sözel şiddet ve antisosyal sözcükler içerme durumunun incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Jago, R., Sebire, S.J., Edwards, M.J. & Thompson, J.L. (2013). Parental TV viewing, parental self-efficacy, media equipment and TV viewing among preschool children, *Eur J Pediatr*, 172(11). 1543–1545.

- Kalan, Ö. G. (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: Ebeveyn-lerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 39, 59-73.
- Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kök, M., Tuğluk, M. N. & Bay, E. (2005). Okul öncesi eğitimin öğrencilerin gelişim özellikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 294-303.
- Nathanson, A.I., Sharp, M.L., Alade' F., Rasmussen, E.E. & Christy, K. (2013). The relation between television exposure and theory of mind among preschoolers, *Journal of Communication*, 63(2013), 1088–1108.
- Önder, A. & Balaban D. A. (2005). Televizyon ve okul öncesi dönem çocuğu. Ayla, O. & Polat Unutkan, Ö., *Okul öncesi eğitimde güncel konular* (249-264). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ünivar, P., Çalışandemir, F. & Poyraz, E. (2016). Çocuğu Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Ailelerde Televizyon İzleme Sürelerinin İncelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 1-10.
- Verlinden, M., Tiemeier, H., Hudziak J.J., Jaddoe, V.W.V., Raat,H., Md, Guxens, M., Hofman, A., Verhulst, F.C. & Jansen ,P.W. (2012). Television Viewing and Externalizing Problems in Preschool Children, The Generation R Study, *Arch Pediatr Adolesc Med.*, 166(10), 919-925.
- Yetim, G. ve Sarıçam, H. (2016). Çizgi Film Programlarının Çocuklara Etkisi Konu-sunda Ailelerin Bilgi ve Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6 (11), 341-364.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Preschool is the period when the child's development is the fastest. During this period, children cannot evaluate the events and the world as adults because their consciousness is not yet formed. Therefore, pre-school children are vulnerable to the positive and negative effects of television, which is a visual and audio communication tool. At this point, parents have a great responsibility. Children's television viewing time, the program to be monitored must be under the control of parents and children should be appropriate to the age and development level (Arslan, 2010). Preschool children take the role model of their parents. For this reason, instead of telling the children how long the program should be followed by the parents, they should be a role model for them (Önder and Balaban, 2005). A parent who spends his time in front of the television will always be cared for by his child while he is watching television while his child watches over the television. Television plays a major role in influencing children's behavior. Preschool children communicate not only with family and people around them, but also with television (Erdoğan, 2010). Parents' encouraging their children to more entertaining activities instead of television, creating social environments in which their children can communicate more easily with their peers and spending time with their children will improve the physical, emotional, spiritual, social and mental development of children (Günaydın, 2011). In this study, it was aimed to show which pre-school children wanted to watch more of the television programs and whether they watched cartoons and TV series from these programs.

The main aim of the research is to determine which cartoons and series films of the preschool children prefer to watch on television. Previously, it was aimed to determine which television program the children preferred to watch the most. In this study, children's line and series film preferences were examined according to their own thoughts. Screening model was used in the research. The screening model is to determine the characteristics of the participants' views such as attitudes, skills and interests in an event (Büyüköztürk et al., 2014). In the research, semi-structured interview technique was used as a data collection method. Semi-structured interview is a form of verbal and controlled communication between the interviewer and the interviewee (Yıldırım & Şimşek, 2013).

The study group of this study consists of children attending pre - school education in Elazığ. Easy-to-use situation sampling was used to determine the study group. This method gives speed and practicality to research. In this method, the researcher chooses a situation that is

easy to reach and close to. Researchers often prefer this method because they do not have the possibility of using other sampling methods (Yıldırım and Şimşek, 2013). The study group of the study consisted of 21 preschool students in the 5 - 6 age group attending pre - school education in Elazığ province in the 2017-2018 academic year. 7 children from each socioeconomic level were included in the study group.

In this study, semi-structured interview technique was used as a data collection method. Firstly, the aim of the research was explained to teachers and permission from parents to interview with their children were taken. The demographic information form was distributed to the parents who accepted to participate voluntarily. As the children were in the pre-school period, they were interviewed with questions about semi-structured interviews. The interviews were conducted in 10-15 minutes. The data of the research were performed in an environment where children could express themselves comfortably and the interview questions were asked verbally with the same tone and words and the answers were recorded by voice recording and note taking techniques. The descriptive analysis technique was used in the data analysis. In general, it is seen that most of the television programs that most of the children attending pre-school education have come from the cartoons and the series of films aimed at children. But the most important issue to be considered here is that the children of this age are watching the series they should not watch. Approximately 43% of the children participating in the study are following such series (Women, Love and Blue, New Bride). This suggests that 43% of the parents of the children participating in the study did not pay much attention to the pre-program smart signs. The work done by Banko, İlhan and Şallı (2017) supports this. In the study, it was stated that mothers did not use smart symbols as a method of protection from television. These signs must be observed to reduce the negative effects of television on children. At this point, children should spend their time in front of the television in a more efficient and high quality way, and parents should be monitored to monitor programs for the children's age and development. Because Ünüvar, Çalışandemir and Poyraz also stated in his study, the uncontrolled television viewing habit allows children's personality development to be formed on unhealthy foundations (2016: 8). In another study, Gündoğdu et al. It has been reported that children under 7 years of age have widespread use of ecological instruments and this can add negative effects to the development process of children. For this reason, parents should be able to use the television consciously and control their children's television viewing habits and have knowledge about it. Parents and children need to use the television more consciously in order to prevent the development of pre-school children from

watching television and their habits to be positive. This awareness is possible through the dissemination of the media literacy course in schools. It is thought that both parents and children will become more conscious about using and understanding the media, especially with the lessons given by the media educators.